**Streszczenie rozprawy doktorskiej pt.:** Organizacje pozarządowe i wolontariat jako podmioty wsparcia dla Sił Zbrojnych Ukrainy i ludności cywilnej w wojnie rosyjsko-ukraińskiej w latach 2014-2025

Rozprawa doktorska jest poświęcona problematyce działalności organizacji pozarządowych i wolontariatu jako pomiotów wsparcia dla Sił Zbrojnych Ukrainy i ludności cywilnej w wojnie rosyjsko-ukraińskiej w latach 2014-2025. Wybór tematu niniejszej dysertacji podyktowany był potrzebą przeprowadzenia pogłębionej analizy roli tych podmiotów w toku konfliktu zbrojnego zapoczątkowanego rosyjską agresją w 2014 r. i eskalującego od 24 lutego 2022 r. do wymiaru pełnoskalowej inwazji.

Niestabilna sytuacja polityczna w Ukrainie, Rewolucja Godności z lat 2013–2014 oraz aneksja Krymu i wybuch konfliktu zbrojnego na wschodzie kraju były impulsami, które dynamicznie przyspieszyły rozwój społeczeństwa obywatelskiego i aktywności wolontariackiej. Organizacje pozarządowe i wolontariat, jako przejawy aktywności obywatelskiej, stanowią trzeci sektor działalności państwa (obok organów władzy państwowej i samorządowej i podmiotów gospodarczych nastawionych na zysk), w obliczu agresji militarnej stały się kluczowymi aktorami reagowania kryzysowego – zastępując lub uzupełniając zasoby i możliwości państwa. Pełnoskalowa inwazja Federacji Rosyjskiej z 24 lutego 2022 r. nadała temu procesowi bezprecedensowy wymiar i skalę.

Przedmiotem badań, których efektem jest niniejsza rozprawa doktorska, są organizacje pozarządowe i wolontariat jako podmioty wsparcia dla Sił Zbrojnych Ukrainy i ludności cywilnej w wojnie rosyjsko-ukraińskiej w latach 2014–2025. Wybrany przedmiot badań jest istotny z perspektywy nauk o bezpieczeństwie, gdyż dotyczy zjawiska bezpośrednio wpływającego na bezpieczeństwo jednostki, społeczeństwa i państwa – rozumiane zarówno jako stan wolności od zagrożeń, jak i jako zdolność do skutecznego reagowania na kryzysy.

Z tak sformułowanego przedmiotu badań wynika główny problem badawczy, zawarty w pytaniu: w jakim stopniu działalność organizacji pozarządowych i wolontariackich na rzecz pomocy Siłom Zbrojnym Ukrainy i ludności cywilnej przyczyniła się do zapewnienia bezpieczeństwa narodowego Ukrainy w czasie trwania konfliktu zbrojnego?

Na potrzeby przeprowadzenia badań sformułowana została hipoteza główna: organizacje pozarządowe i wolontariackie są istotnym elementem systemu bezpieczeństwa narodowego Ukrainy, a ich działalność w znaczący sposób przyczyniła się do zwiększenia skuteczności obrony i reagowania na wyzwania humanitarne wynikające z konfliktu zbrojnego.

Na strukturę pracy składają się: wstęp, cztery rozdziały merytoryczne i zakończenie. Wstęp przedstawia metodologie badań, główny i dodatkowe cele badań, ich przedmiot, problem badawczy, hipotezę główną oraz szczegółowe. We wstępie także została przedstawiona literatura przedmiotu, która stanowiła wartościowe źródło informacji. Ponadto, wspomniano o szeregu istotnych ograniczeń i wyzwań, które towarzyszyły prowadzonym badaniom. W rozdziale pierwszym zostały omówione organizacje pozarządowe i wolontariat jako wyznacznik aktywności obywatelskiej – przedstawia się teoretyczne podstawy społeczeństwa obywatelskiego, genezę i funkcje wolontariatu oraz specyfikę organizacji *non-governmental.* Rozdział drugi poświęcony został historii i rozwojowi organizacji pozarządowych i wolontariatu w Ukrainie, ze szczególnym uwzględnieniem roli Rewolucji Godności jako katalizatora przemian w trzecim sektorze. Rozdział trzeci to efekt analizy wolontariatu jako formy sprzeciwu wobec rosyjskiej agresji w latach 2013–2022, w tym działalność wolontariacka na rzecz Sił Zbrojnych i wsparcie dla ludności wewnętrznie przesiedlonej. Rozdział czwarty obejmuje okres pełnoskalowej inwazji (od 24 lutego 2022 r. do 2025 r.) i dokumentuje rolę organizacji pozarządowych i wolontariuszy w systemie bezpieczeństwa narodowego Ukrainy, w tym wyniki przeprowadzonych wywiadów pogłębionych.

W ocenie autorki niniejsza rozprawa doktorska wnosi istotny wkład w dorobek dyscypliny nauk o bezpieczeństwie. Stanowi jedno z pierwszych polskojęzycznych opracowań naukowych kompleksowo analizujących rolę ukraińskiego trzeciego sektora w systemie bezpieczeństwa narodowego w warunkach pełnoskalowego konfliktu zbrojnego. Uzyskane wyniki badań, oparte m.in. na unikalnym materiale empirycznym z wywiadów pogłębionych, mogą stanowić cenne źródło wiedzy dla decydentów politycznych, dowódców wojskowych, organizacji pozarządowych oraz badaczy zajmujących się bezpieczeństwem, zarządzaniem kryzysowym i społeczeństwem obywatelskim. Utylitarność przeprowadzonych badań wyraża się również w możliwości praktycznego zastosowania sformułowanych rekomendacji w polskim systemie bezpieczeństwa narodowego.